

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput I. Sanctus fidem prædicat, comprehenditur, ad Maximianum
adducitur, custodiri ab hoc jubetur, a Nestore, contra Lyæum pugnaturus,
convenitur, illique benedicit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A

D

PASSIO ALTERA,

Auctore anonymo a,

E Bibliothecæ Vaticanæ codice 821,

INTERPRETE CORNELIO BYEO.

CAPUT I.

Sanctus fidem prædicat, comprehenditur, ad Maximianum adducitur, custodiri ab hoc jubetur, a Nestore, contra Lycæum pugnatur, convenitur, illique benedicit

Dum Sanctus, fervescite in Christianis persecutione,

Maximianus, qui et Herculius *b*, Gothis Sarmaticisque Romano imperio subactis *c*, reversus in Thessalonicensium commorabatur civitate, homo infelix et Deo inimicus et in erroris profundum delapsus. Florebat tunc idolorum insania, ubique culta maximisque muneribus honorata; deorum enim ministri eos, qui Christum confitentur filium Dei, persequebantur, impuneque occidebant veræ Sapientiæ cultores, quos inter erat et beatissimus Demetrius, qui, metum etiam nullum aut periculum curans, manifestum faciebat semetipsum, quique, vita sane pura irreprehensibilique a juventute ducta, salutis verba in se habebat, obviisque tradebat, cum animi alacritate et docens, et instans et arguens secundum Apostolicum præceptum beati Pauli ad sanctum Timotheum *d* scribentis, illudque "In sta opportune, importune", inculcare satagentis.

Christi fidem prædicat,

e

f

C

2 Sic, itaque beatissimus Demetrius, ex illustri senatorioque genere oriundus *e*, cum primum exceptoris officio *f* militasset, Græciæque deinde proconsul creatus esset, consularia etiam insignia ab imperatore Maximiano accepit; ipse autem, omnem mundi gloriam nihili faciens, salutem afferentia verba faciebat, explicans atque ostendens, qui hominem perditum, propriisque peccatis mortuum omniscii Dei Verbi secundum carnem adventus ab errore quidem abstraxerit, ab omni autem iniquitate omnique caligine expurgarit, lumen porro oriri fecerit, libertatisque in animabus eorum, qui eum recipiunt, produxerit diem, qui iustitiam, mansuetudinem, pacem, charitatem, spem vitæ æternæ præbet, temporaria abjicit, æternum atque incorruptum pignus confert, resurrectionem a mortuis, ingressumque in paradysum conciliat.

ab his, qui Christianis apprehendis invigilantibus capitur,

3 Cum hæc audacter doceret beatus martyr Demetrius, sermonemque illum fidei operibus confirmaret; multi autem propterea ex ethnicorum multitudine ad eum accederent, atque ad occidentalem magni fori civitatis plagam in loco ibidem sito, qui Anea porticus vocabatur, ubi etiam sub adjacentis balnei publici subterraneis fornicibus cœtus agere solebat, famaque illius per totam civitatem viciniamque spargeretur, imperatoris milites una cum licitoribus publicis, quibus, ut in Christianos inquirent, erat in-

Μαξιμιανός, ὁ καὶ Ἡρκοῦλιος, υποτάξας Γόθους, καὶ Σαυρομάτας τοῖς Ῥωμαίοις, κατελθὼν ἐν τῇ Θεσσαλονικίᾳ πόλει διέτριβε, δυσσεβοῦσι καὶ δειμάχος ἄνθρωπος καὶ εἰς βάθος τῆς πλάνης ὀλισθηκώς. Ἐφαυρόντο τότε ἡ τῶν εἰδώλων πλάνη πανταχοῦ τιμωμένη, καὶ θαρεῶν μεγίστων ἀξιουμένη. Ἐδίδων γὰρ οἱ τῶν Θεῶν θεραπευταὶ τοὺς Χριστὸν ὁμολογούντας Θεοῦ υἱόν, καὶ ἀνιδύων κατέσφαττον τοὺς τῆς ἀληθινῆς σοφίας θεραπευτάς. Ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ μακαριώτατος Δημήτριος, ἐμμανῆ ποιῶν ἑαυτὸν, καὶ οὐδένα φόβον, ἢ κίνδυνον ὑποστελλόμενος. Βίον μὲν καθαρὸν, καὶ ἀμεμπτον ἐν νεότητι ἐπιδειξάμενος, τὸν σωτήριον λόγον ἔχων ἐν ἑαυτῷ, καὶ μεταδόους τοῖς προστυγχάνουσιν, καὶ διδάσκων μετὰ προθυμίας, πείθωντε, καὶ διαλεγόμενος κατὰ τὸ ἀποστολικὸν ἔνταλμα τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς τὸν ἅγιον Τιμόθεον γραφάντος, καὶ ὑποβέβηκα καταλιθώσαντος τὸ ἐπίσθην εὐκαίρως, ἀκαίρως.

2 Οὗτος, οὗ ὁ μακαριώτατος Δημήτριος ἐκ γένους τῶν περιδόξων, καὶ τῆς συγγλήτου βουλῆς ὑπάρχων, ἐκσκέπτων τὸ πρῶτον στρατευόμενος, καὶ ἀνθύπατος γεγονώς Ἑλλάδος, καὶ ὑπάτου ὀραίουνα ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μαξιμιανού. Αὐτὸς δὲ πάσαν γῆνιν ὄρεαν εἰς οὐδὲν λογιάμενος, τοὺς ζωοποιούς ἐποίησατο λόγους, ἐρμηνεύωντε καὶ δεινός, ὅτι τὸν ἀπολλοῦσα ἄνθρωπον, καὶ ταῖς ἰδίαις ἀνομίαις τεθανατωμένον ἢ πάνσοφος τοῦ Θεοῦ λόγου κατὰ σάρκα παρουσία, διέστεισεν μὲν ἀπὸ τῆς πλάνης, ἀπεκάλυπεν δὲ ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ παντὸς σκότους, φῶς δὲ ἀνέτειλεν, καὶ ἡμέραν ἐλευθερίας ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν δεχομένων αὐτὸν ἀπειργάσατο, δικαιοσύνην, ἐπιήκειαν, εἰρήνην, ἀγάπην, ἐλπίδα ζωῆς περιποιούσαν αἰωνίου, τὰ πρόσκαιρα μὲν ἀπορίπτουσαν, τὸν δὲ αἰδίου, καὶ ἀσφαρτοῦ ἀθάνατον παρέργουσαν, τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς παράδεισον προενοῦσαν ἐπαναζεύειν.

3 Ταῦτα διδάσκωντος τοῦ μακαρίου μάρτυρος Δημητρίου μετὰ παρουσίας, καὶ τὸν λόγον τούτου πρακτικῶς βεβαιούντος διὰ τῆς πίστεως, πολλῶν δὲ αὐτῷ διὰ ταῦτα ἐκ τῆς τῶν ἐλλήνων πληθῆος προσόντων, καὶ συναρρισταμένων ἐν δυσμίᾳ τοῦ τῆς πόλεως μεγαλοπόρου ἐν τῇ ἐκείσῃ χαλκεοτικῇ λεγομένῃ στοᾷ, εἴθα καὶ εἰδῆ τὰς συνόδους ποιεῖσθαι ὑπὸ τὰς τοῦ ἑγγύς δημοσίου λουτροῦ ὑπογαίας καμάρας, μεγαλυνομένητε τῆς περὶ αὐτὸν σήμερ καὶ ἕλης τῆς πόλεως καὶ τῆς περιχώρου, οἱ τὴν ἀναζήτησιν τῶν Χριστιανῶν στρατιώται τοῦ βασιλέως, ἀμα τοῖς δημοσίοις προσεταγμένους ποιεῖσθαι

A εἶσθαι, συλλαβόντες τὸν μακάριον Δημήτριον (οὐδὲ γὰρ φεύγων συνελθόν, ἀλλὰ τὰς συνήθειαι ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἱεροουργῶν λατρείας) τῷ Σευμάχῳ Μαξιμιανῷ καθάπερ τι μέγιστον Στήραμα προσήγαγον, οἴωμενοι ἑαυτοὺς μάλιστα τῷ βασιλεῖ παραθέσθαι, ἢ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ μηδένα Χριστιανὸν λαθόνειν ἐπιδείξοντο, τὸ καὶ τοὺς ὑπεραχθῆναι καταμνησκόντες.

4 Καὶ ὁ μὲν ἔτυχεν ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως Στάδιον τὸ καλούμενον στάδιον ἀνέναι, Σίας ἔνεκον τῶν μονομαχεῖν μελλόντων, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ πεντάθλου Στάματα ἐπιτελούντων· ἐκεῖ γὰρ αὐτῷ παρεσκευάστο διὰ τῶν σπανῶν περιπεραχθένος κύκλῳ ἐν ὕψει κρεμάμενος, ὃ δέχεσθαι μέλλον τοὺς ἐν αὐτῷ εἰσόντας, διότι τέρψις ἦν αὐτῷ τοῦ βλέπειν ἀνθρώπων αἱμάτων ἐκχυσίν· πλὴν οὐκ ἐκτός φροντίδος ἢ μερίμνης εἶχεν τὸ δρώμενον· δέκετο γὰρ ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν μονομαχῶν Λυσίων ὀνόματι ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Οὐανδάλων ὑπάρχοντα, ἰσχύει καὶ μεγέθει σώματος ἀνεσταλμένον, ὃς οὐ μόνον ἐν Ρώμῃ πολλοὺς εἰς τὸν λουδὸν ἀνῆρχη, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Σερμῳ καὶ ἐν τῇ Θεσσαλονικίᾳ πόλει· διέτρεχεν γὰρ διὰ τε τῶν σπανῶν, καὶ τὸ μαγγάνου, ἅτε διὰ πολλὴν ἐμπειρίαν εἰς τὸ φρονεῖν διὰ μελήτης B καὶ συνήθειας κεκτημένος.

5 Τοῦτον, ἐπειδήπερ ἅπαντες ἐθεδύκησαν διὰ τὸ μηδένα αὐτοῦ ἀνταγωνιστὴν ἀναφανῆσθαι, ἐν πρώτοις εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ὃ καὶ φαλεῖν ἐπιδείκνυτο, καὶ ἠδέως ἔσπευεν εἰς αὐτὸν· ἐπιβῆναι δὲ καὶ ἐθαύμαζεν τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ τὴν περιφάνειαν αὐτοῦ ἐσεμνύετο. Ὅτε δὲ πλησίον ἐγένετο τοῦ σταδίου, κατιόντος αὐτοῦ ἐν τοῦ ὄχλου, τότε κηρύσαντες προσάγουσιν τῷ Μαξιμιανῷ τὸν μακάριον οἱ συνειληφότες Δημήτριον. Πειθόμενος δὲ εἰ ἐπιμένει τὸν Χριστὸν προσκυῖν, καὶ μαθὼν καὶ ἐτέρους αὐτὸν διδάσκειν τοὺς ἐσταυρωμένους σέβειν, ἤχη μὲν πρὸς αὐτὸν.

6 Ἰδὼν δὲ τὴν παρήσθειαν τοῦ ἀνδρός, Χριστιανὸν σακτῶν ἀποκαλοῦντος, καὶ πᾶν ὄψαι ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπομένειν θαυροῦντος, εἶτα καὶ τὸ πρόσσωπον αὐτοῦ πᾶν ὄρατον γενόμενον, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν Σκαμνῶν ἑλὼς ὢν, τὸν μὲν αἰδῖμον Μάρτυρα ἐκέλευσε αὐτὸν παρὰ τὸ στάδιον δημοσίῳ γυμνῶντος βαλανίῳ περὶ τὰς τῶν ἐκείσε καμίνων φρουρεῖσθαι καμάρας. Ἐνθα φυλαττόμενος, ὡρᾶ σκορπίον ἐκ τῆς γῆς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἀνελθόντα, περᾶσθαι δὲ τῷ κέντρῳ πλῆξαι τὸν Ἅγιον. Ὁ δὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ποιήσας κατὰ τοῦ σκορπίου, καὶ προσατρέψας αὐτὸν νεκρὸν ἀπέδειξεν. Παραχρῆμα δὲ ἄγγελος Κυρίου ἔλθων στέφανον ἐπέθηκεν τῇ κορυφῇ τοῦ Μάρτυρος, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰρήνη σοι, ἀθλήτῃ τοῦ Χριστοῦ, ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου.

7 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσελθὼν ἐν τῷ σταδίῳ καὶ προσκαθίσας, τὸν τε Λυσίων εἰσαγαγὼν ἐκάλεσε διὰ τῶν κηρύκων τὸν βουλούμενον μονομαχεῖσθαι, προστίθει μετὰ τὸν ἐπὶ τὸν καὶ γρήματα πολλὰ, καὶ τις ἐκ τοῦ δήμου νεανίσκος ὠραίος πᾶν, κομιδῆ νέος ὢν, Νέστωρ ὄνομα, ἄρτι τὸν ἰούλον ἐπαυθούντα φέρων, γνωστὸς ὑπάρχων τῷ πανενδόξῳ μάρτυρι Δημητρίῳ (ἐθέρει γὰρ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα Στάματα, πολλὴν τε λαὸν προστρέγοντα αὐτῷ, καὶ διδασκόμενον σέβειν, καὶ προσκυῖν τὸν Χριστὸν) ἐκδραμὸν ἐν ᾧ ἐφύλαττετο τόπος, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔλεγεν· δοῦλε τοῦ Θεοῦ Δημήτριε, βούλομαι τῷ Λυαίῳ μονομαχεῖσθαι, ἀλλ' εὗξαι μοι τὸν Χριστὸν ὀνομάσας. Ὁ δὲ Ἅγιος ποιήσας τὴν τοῦ Χριστοῦ σφραγίδα εἶπε τὸ μέτρον, καὶ τὴν καρδίαν αὐ-

Octobris Tomus IV.

junctum, Demetrium comprehensum (neque enim fugiens, sed consueta cum fratribus religionis ministeria obiens captus est) Maximiano Dei inimico, veluti maximam prædam, stiterunt, futurum existimantes, ut imperatori maxime probarent, quantam diligentiam, ne Christianus ullus, utpote et ipsos, qui celsioris conditionis essent, prodentes, absconditus maneret, impenderent.

4 Contigit autem ut is, quo singulari certamine decertaturos, reliquaque pentathli Lusos spectacula edituros cerneret, ad civitatis theatrum, quod stadium dicitur, adiret. Illic enim e tabulis quibusdam sepimentum, in altum suspensum, quod ingredienti suscepturum erat, circuli in modum ei erat paratum; cernere enim humani sanguinis effusionem, delectatio ei erat, nec tamen absque cura seu sollicitudine, quod ei spectandum dabatur, poterat intueri. Amore autem ferebatur imperator erga quemdam monomachum, nomine Lyæum, e Wandalorum gente existentem, fortitudine magnitudineque corporis eximium, qui non modo Romæ, sed et Sirmii Thessalonicensiumque in civitate multos duello, utpote ex exercitatione consuetudineque haud vulgarem occidendi peritiam nactus, necarat.

5 Hunc, cum omnibus, quod nemo cum eo posse congredi videretur, esset terrori, imperator inter primos, quod et continuo facere affectabat, habebat placidiorique vultu intuebatur; laudabat autem ac mirabatur ætatis ejus vigorem, nec aliter, quam de magna re, de viri superbia gloriabatur. Cum porro ad stadium jam venisset, atque e curru descendisset, beatum Demetrium, qui eum decerpant, ad Maximianum, rei præmonitum, tunc adducunt. Inquirens autem, an Christum adorare pergeret, eumque etiam alios, ut crucifixum adorent, doctrina sua impellere, edoctus, jussit illum ad se duci.

6 Viri autem, Christianum sese agnoscentis et quæcumque pro Domini nostri Jesu Christi nomine sufferre audentes, constantiam, vultumque ejus maxime venustum conspicatus, quod totus spectaculis exhibendis esset intentus, venerandum Martyrem juxta ipsum prope publicum balneum in subterraneis fornicibus, ibidem existentibus, custodia mancipari jussit. Ibidem custoditus scorpionum, e terra sub pedibus suis, qui et cauda Sanctum percutere conabatur, egredientem asperxit. Hic autem, facto in scorpionum crucis signo, mortuum illum illico reddidit. Statim autem angelus Domini adveniens coronam capiti Martyris imposuit, pax tecum, pugil Christi, robustus sis et confortare.

7 Cum porro imperator stadium esset ingressus, locumque suum occupasset, Lyæum introducens per nuntios, qui cum eo singulare certamen inire vellet, advocabat, cum donis, victoriam referentibus dari solitis, multam etiam pecuniam promittens: quidam autem e vulgo adolescens admodum formosus, qui adhuc valde juvenis erat, nomine Nestor, primam modo lanuginem ferens, notus existens gloriosissimo martyri Demetrio (facta enim ab eo miracula, multumque populum, qui ad eum accurrebat, venerari et quod docebat, et Christum adorare videbat) accurrens ad locum, in quo custodiebatur, cadensque ad pedes ejus di-

16 xit:

atque ad Maximianum, gladiatorum spectaculum aducentem,

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

A. ANONYMO.

xit : Serve Dei Demetri, volo contra Lyæum singulari pugnare certamine, sed ora pro me, Christum invocans. Verum Sanctus, et in fronte ipsius et in corde Christi signo formato, illum dimisit dicens : Et Lyæum vices, et pro Christo martyrium subibis.

τοῦ, ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰρηλῶς, καὶ τὸν Λυαίου νικήσεις, καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσεις.

ANNOTATA.

- a Quidquid de scriptore hoc, qui fortassis jam inde a seculo sexto floruit, scitu præcipue dignum est, Commentarii prævii § 2 exposui.
- b Imperator, sub quo S. Demetrius martyrio coronatus est, non Hercules, sed Galerius cognominatus fuit, quemadmodum, quæ Commentarii prævii num. 57 et seq. in medium adduxi, fidem faciunt.
- c Quandonam Gothi Sauromatæque seu Sarmatæ, hic memorati, a Maximiano Galerio fuerint subacti seu profligati, Commentarii prævii num. 60 lectorem edocui.
- d Epistola 2, cap. 4, §. 2.
- e Senatorio genere ortum esse Sanctum, nec in Photiana, nec in Anastasiana ejus Passione fundamentum habet; quare, cum nec aliunde, quo tam illustres Demetrii natales possimus adstruere, quidquam occurrat, senatorione, an altero genere oriundus hic sit, est dubium. Adi Commentarium prævium num. 30 et seq.
- f Vocabulum exceptor, generice acceptum, significat scribam, atque adeo hic illum, qui, quæ quantum ad res militares in libros referenda erant seu notanda, litteris mandabat. Adi Cangium in Glossario mediæ et infimæ latinitatis ad vocabulum Exceptor, quod præterea idem, quod vocabulum Græcum Ἐκκεπτόρ significat, uti idem scriptor in Glossario mediæ et infimæ Græcitatatis docet. Verum anne Sanctus militari exceptoris officio reipsa etiam, uti hic asseritur, functus fuerit, mihi ambigendum apparet, uti etiam an unquam, quod mox hic subditur, ad proconsulis Græciæ dignitatem fuerit promotus. Etenim tam hoc, quam illud memoriæ hic primum proditum fuisse videtur ab anonymo Sancti nostri biographo, qui, cum ab hujus ætate aliquot seculis abfuerit, fidem ea in re certam haud meretur.
- g Id est, certaminis Gymnici, quod quinque certaminibus, cursu videlicet, lucta, pugilatu, saltu et jaculo, ut Festus docet, constabat. Adi ad vocabulum Quinquertium Pitisci antiquitatum Romanarum Lexicon.
- h Cum hic de cellula seu de suggesto, quod Maximiano aliique ingressuris, prout hodie in theatrorum aulis usuvenit, præparatum esset, sermo institui videatur, ita Latine ultimam hanc Græcam periodum interpretandam duxi, substantivumque in ea, cum quo participium περιεπραγμένως concordare deberet, vel esse omissum vel certe hoc ad significandum sepimentum substantiæ adhiberi, existimo, idque vel idcirco maxime, quod substantivum κελύς, participio isti subjectum in dativo ponatur, adeo ut significari haud possit circulus circumseptus prout Anastasius Bibliothecarius (adi annotata, Vitæ præcedenti ad lit. d subjecta) existimasse videtur.
- i Wandalum natione fuisse Lyæum, nec in Anastasiana Photianave Sancti Vita, nec in monumentis, scriptoribusve ullis, fidem certam facere natis, asseveratur; quare etiam, anne illud veritati consonet, est dubium.
- k Civitas hæc, licet modo Slavoniæ urbecula dumtaxat sit, Demetrii tamen ætate seu seculo quarto ineunte erat amplissima frequentissimaque, nec ante annum circiter 441, quo ab Attila fuit excisa, a florenti, in quo tunc erat, statu eccidit.
- l Ab initio modo ad hunc usque locum Sancti nostri, quam hic damus, Passionem confer cum iis, quæ in Passione ejusdem altera, priori loco jam data, a principio usque ad num. 7 fere occurrunt, videbisque antiquioris hujus lucubrationis alteram Sancti nostri, quam hic damus, Passionem esse dumtaxat ad hunc saltem usque locum paraphrasim, variis adjunctis ab auctore vel pro arbitrio confictis, vel aliunde adscitis auctam, prout in Commentario prævio num. 16 jam indicavi.
- m Quod hic narratur, a Photiana et Anastasiana Sancti passione abest, potestque vel idcirco, num veritati consonet, haud immerito dubitari.
- n Verene, ut hic narratur, Sanctus Nestori, singulari certamine Lyæum aggressuro, benedixerit, statues eo iis, quæ Commentarii prævii § iv disserui.

CAPUT II.

Maximianus, ob necem Lyæo illatam iratus, Nestorem primo ac dein etiam S. Demetrium jubei interfici, hicque, postea miraculis inclarescens, locis sacris sibi exstructis honoratur.

Aπέθανον οὖν ἐν τῷ σταδίῳ, καὶ διὰ τῶν βασιμίδων καταπνέσας, ῥίψας τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, ἔστησεν ἐμπροσθεν τοῦ Μαξιμιανοῦ, ὡς ἐκπλαγίοντα τὸν βασιλέα. Καλέσας δὲ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τοῦτο πηδήσασα, καὶ συμβουλευσέν αὐτῇ καὶ λέγων· νεανίσκε, οἶδα, ὅτι χρημάτων σε σπάνις ἐπὶ τοσοῦτον ἀρθῆναι φαντασίας παρεσκεύασεν, ἵνα ἢ περιγεγήμενος πλοῦτον ἀθρόον κτήσεις, ἢ ἀποτυγῶν πείνας ἐνοχλώσης μετὰ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆσαι, ἐγὼ δὲ σοὶ δὲ οἴκτου τῆς νεότητος καὶ τῆς ἡλικίας, ἧς καὶ κίσησαι, ὅσοο καὶ ὑπὲρ μόνῃς τῆς τόλμης ἔξια, καὶ ἀρκούντα χαρίσματα, καὶ ἄπιθι μετὰ τοῦ ζῆν ἔχων καὶ τὰ χρήματα, Λυαίῳ δὲ σεαυτοῦ μὴ ἀντιστήσης, ἐπειδὴ σοὺ πολλοὺς ἤδη δυνατωτέρους ἀπήλλαξεν.

B 9 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Νέστωρ, οὔτε ἤρπασεν τὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν, ἀλλ' οὔτε ἐδειλίσεν πρὸς τὸν ἔπανον τοῦ Λυαίου, τῷ δὲ βασιλεὶ ἀπεκρίνατο· οὐ χρημάτων ἐπιθυμῶ, φήσας, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐλήλυθα, ἀλλ' ἵνα κρείττονα Λυαίου ἑμαυτὸν συστήσω· μὴ δὲ γὰρ βούλεσθαι ζῆν, ἢ πλουτεῖν ἤκαστα, καὶ ἐκχωρίσασθαι τῇ προλαβοῦσιν τοῦ Λυαίου δόξῃ. Εὐθύς οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτὸν ὀργῆς, τούτων λεχθέντων, ἐπλήσθησαν, τὴν ἀλάστοριαν τοῦ Νέστορος οὐχ ὑπομείναντες, καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς προτρέπόμενος ἔδῳ, καὶ παρεβάρυνεν τὸν Λυαίον.

C 10 Ὁ δὲ Νέστωρ ποιήσας τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἔλαβεν τὴν ἀνάκη, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπεν, ὁ Θεὸς Δημητρίου τοῦ δούλου σου, καὶ ὁ ἠγαπημένος σου παῖς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ὑποτάξας Γολιάθ τὸν ἀλλόφυλον τῷ πιστῷ σου Δαυίδ, αὐτὸς κατέβαλε τὸ θράσος τοῦ Λυαίου τοῦ Μαξιμιανοῦ, τοῦ τυράννου, καὶ εἰσπήδησεν μέσον τῶν μαγγάνων· γενομένης δὲ τῆς συμπλοκῆς, κερίαν λαβὼν κατὰ τῆς καρδίας ὁ Λυαίος, ἀνῆρέν τι παραχρῆμα, καὶ τὴν ἐσχάτην τῷ βασιλεὶ ψυχικὴν περιποίησιν σύγγρυσον· ὁ δὲ Νέστωρ ἔδοξασεν τὸν Θεόν, ὅτι τῇ εὐχῇ ἁγίου Δημητρίου ἀνῆρέν ὁ βάρβαρος.

11 Μαξιμιανὸς δὲ παρατυχὴ τῆς καθέρας αὐτοῦ ἀπεπήδησεν, καὶ στυγρὸς ἐπὶ τὰς βασιλείους αὐτῆς ἐπανέρχετο, λέγων· μα τοὺς θεοὺς γοητεία τίς προεχώρησεν· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐσφάττετο ὑπὸ τοῦ νεανίου τούτου ὁ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἐπιδειξόμενος ἀνδραγαθείας· καλέσας οὖν πρὸς ἑαυτὸν ὁ τυράννος τὸν Νέστωρα, ἔφη πρὸς αὐτόν· ἐπιτε, νεανίσκε, ποῖα μαγεία χρησάμενος, ἢ τίνας ἔχων συνεργούς, τὸν Λυαίον ἀπέκτεινας; ὁ δὲ Νέστωρ ἀπεκρίνατο· Μαγία οὐκ ἐχρημάτισεν, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ θεὸς Δημητρίου, ὁ θεὸς τῶν Χριστιανῶν, αὐτὸς ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, ἀπέκτεινεν ἐν τῇ χειρὶ μου τὸν ἀλάστορα, καὶ ὑπερήφανον. Ὁργισθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐπέλευσεν αὐτὸν ὡς Χριστιανὸν ἀπενεχθῆναι ἐν τοῖς δυτικαῖς τῆς πόλεως μέρεσιν ἐν τῇ ἐπωνομαζομένῃ χρυσῆα πύλῃ, κακεῖσε τῷ ἴδιῳ ζῆφει ἀνακρεθῆναι ὑπὸ Μηνουκιανοῦ προτίκτορος καὶ οὕτως τῆς μαρτυρίας τὸν στέφανον ἀνεδέξατο.

12 Ὑποκαλλόντων δὲ τινῶν τῶν ἀρχόντων τῷ βασιλεὶ περὶ Δημητρίου, καὶ ὑποθεμιῶν ὡς αἴτιος τῆς

Abiens ergo ad stadium, cum et de gradibus desiliisset, tunicamque suam deposuisset, coram Maximiano stetit, ita ut obstupesceret imperator: cum autem illum, qui in id prosilierat, ad sese vocasset, suadere ei cepit ac dicere: Adolescens, scio, quia divitiarum penuria, ut ad tantum vanitatis efferreris, te impulit, ut aut vincens divitias subito acquiras, aut victoria excedens egestatem simul, quæ te turbat, et vitam deponas. Ego autem e juventutis tuæ, ætatisque, qua viges, miseratione, pro solo auso dona tibi et digna et sufficientia largiar, abi divitias simul cum vita possidens, nec te Lyæo objicias, quoniam jam multos te fortiores occidit.

9 Audiens hæc Nestor nec imperatoris munificentiam accepit, nec etiam ad Lyæi laudes timorem concepit; imperatori autem respondit dicens: Divitias haud desidero, imperator, neque ideo ad certamen veni, sed ut me Lyæo præstantiorem ostendam: sese enim nec vitam, nec divitias prærepte Lyæi laudi velle præferre. Statim itaque, hisce dictis, imperator, et qui ei aderant, ira repleti sunt, Nestoris jactantiam haud ferentes. Ac imperator quidem Lyæum excitans clamabat, audeciamque ei addebat.

10 Nestor autem, formato in pectore suo crucis salutiferæ signo, acinacem accepit, levatisque in cælum oculis, dixit: O Deus Demetrii, servi tui, dilectusque filius tuus Jesus Christus, qui Goliath alienigenam fidei tuo David subjecisti, Lyæi et Maximiani fiduciam contere, mediumque in repagulum prosiliit. Pugna autem facta, Lyæus, ictum in corde accipiens, illico est mortuus, extremamque imperatori attulit confusionem. Nestor autem laudabat Deum, quod sancti Demetrii precibus barbarus esset occisus.

11 Maximianus autem e sede sua protinus surrexit, tristisque ad regiam rediit dicens: per Deos veneficium quoddam est factum, quoniam is, qui tot tantaque facinora edidit, ab hoc juvene est occisus. Accessito autem ad se Nestori tyrannus dixit: Dic, adolescens, qua usus arte magica vel quos habens adjutores Lyæum interfecisti? Nestor autem respondit: Arte magica, absit, haud occidit, sed neque incantatione quapiam est occisus, sed Deus Demetrii, Deus Christianorum angelum suum misit, scelestumque ac superbum in manu mea occidit. Iratus igitur imperator mandavit, ut is, utpote Christianus, ad Occidentales urbis partes in locum, cui Aureæ portæ nomen, abduceretur, ibique gladio proprio a Menutiano protectore occideretur; atque ita martyrii coronam est adeptus a.

12 Quibusdam porro principum de Demetrio mentionem apud imperatorem facientibus, eumque

Nestor, data sibi a Maximiano verba

haud recipiens pugnam cum Lyæo

init, eumque occidit.

Hinc iratus imperator primo Nestorem

A. ANONYMO. ac dein etiam S. Demetrium jubet interfici. Hic Servum

b sui etiam in martyrio sequacem post ea nactus, c

patrisque ad tumulum suum miraculis celebris effectus,

d e x de sacra Thessalonice.

f

C

alteraque Sirmi extracta, in qua et alii quot eius reliquis

g

d

eumque exstittisse necis Lyæi causam suggerentibus, statim ira incensus, omenque haud bonum, quod sibi, ad stadium properanti, obvium illum habuisset, exstittisse ratus, jussit eum in ipsis, in quibus custodiebatur, fornicibus interfici lanceis, itaque gloriosissimus Martyr occisus pulchra confessione martyrium implevit. Lupus autem, Sancti Demetrii famulus, qui ipsi præsens aderat, strophium Sancti accipiens, sanguinem ejus in eo collegit b.

13 Cum autem et annulum imperatorium, quem in manu sua gerebat, abstulisset c, eumque in sancto sanguine tinxisset, multas per eundem sanationes operabatur. Omnes enim, qui diversis morbis definebantur, aut ab immundis spiritibus patiebantur, Sancti oratione ac patrocinio, eaque, quæ annulo inerat, gratia sanabat, ita ut rei hujus fama tota Thessalonicensium civitate percresceret; cum loco imperator rem eandem, et qui laborantes adversa valetudine sanaret, didicisset, in civitatis tribunali, cum ipsemet præsideret, jussit eum una cum aliis quibusdam, in Christum credentibus, judiciorum die occidi.

14 Cum autem sacratissimum beati Demetrii corpus ab iis, qui eum occiderant, contemneretur, religiosiores quidam fratrum præ imperatoris metu noctu id sustollentes in ipsis etiam, in quas conjectum fuerat, scrobibus, terra tam profunda, quam poterat, effossa, absconderunt, ne a sanguinariorum animalium quopiam detrimentum pateretur. Nulli autem post hæc curæ fuit transferre Sancti corpus, sed mansit sub terra d, eumque multis in loco signis ac sanationibus factis, iisque, qui cum fide ad illum accedebant, gratis divinis frequentissime collatis letitiaque ibidem affectis, Martyris, miracula facientis, efficacia per omnem Macedoniam ac Thessaliam celebris esset effecta; e.

15 Tandem autem et idolorum error esset abactus, fidesque salutaris ac pura Christianorum orthodoxa claresceret, Leontius vir quidam f, qui Illyrici prefecturæ thronum ornabat, morbo immedicabili, cum in Daciam discederet, correptus, a servis suis Thessaloniceam lectica delatus fuit, venerandoque, ubi et sacra ejus sub humo exstant reliquæ, monumento impositus; sanitatem autem, statim atque monumento, sanationes afferenti, fuit impositus, recuperavit C, ita ut et ipsemet et illi, qui ei aderant, celerissimam Martyris visitationem mirarentur, gratiasque Deo et gloriosissimo martyri Demetrio agerent; qui statim, cum arcuatorum operum fornices una cum aquarum calidarum domo publicisque, quæ ibidem erant, porticibus destruxisset ac expurgasset, venerandum sancto Martyri templum inter publicum lavacrum et stadium exstruxit, munerum copia id exornans.

16 Cum autem in Illyricum g esset discessurus, partem quamdam reliquiarum Martyris, ut et ibi templum sub ejus nomine erigeret, accipere voluit; cui gloriosissimus Martyr, noctu adstans, id exsequi prohibuit. Accepta igitur chlamyde, sanguine ipsius tincta, parteque orarii, in lipsanoteca argentea, eum in finem confecta, ea deposuit; cum autem iter faceret, hiemsque aspera esset, egressusque alveo Danubius diebus sufficientibus etiam navibus iter haud relinqueret, viamque promovere impediret, animo despondit prefectus.

του Λυαίου σφαγῆς γεγένηται, αὐτίκα ὑπερξίσας τῷ D Συμφῶ οἰουσάμενος τε ὡς οὐκ ἀγαθὸν τὸ συνάντημα αὐτῷ γενοῦναι εἰς τὸ στάδιον αὐτῷ εἰσεβάλλοντι, κελῶναι αὐτὸν ἐν αὐτοῖς, οἷς ἐφυλάττετο καμνίαις, λογχαῖς κατασφαγήναι, καὶ οὕτως ἀνηρηθεὶς ὁ πανένδοξος Μάρτυς τῆς καλῆς ὁμολογίας τὴν μαρτυρίαν ἐπλήρωσεν. Λούππος δὲ ὁ τοῦ ἁγίου Δημητρίου σκίτης παρεστὼς αὐτῷ, λαθὼν τὸ ὄραριον τοῦ ἁγίου, ἐν αὐτῷ ἀνελέξατο τὸ αἷμα αὐτοῦ.

13 Ἀφελόμενος δὲ καὶ τὸ βασιλικὸν δακτύλιον, ἐν ἐφόρῃ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἐγγυλίσας ἐν τῷ ἁγίῳ αἵματι, ἐπέτελε δι' αὐτοῦ ἰασεῖς πάντας γὰρ τοὺς κατεχομένους ποικίλαις νόσοις, καὶ τοὺς ὑπὸ ἀκαθάρτων πνευμάτων βεβλαμμένους ἴατο διὰ τῆς εὐχῆς καὶ ἐπιστάσεως τοῦ ἁγίου, καὶ τῆς ἐν τῷ δακτυλίῳ χάριτος, ὡς διαδραμεῖν τὴν περὶ τούτου φήμην ἐν ἄλλῃ τῇ Θεσσαλονικίῳ πόλει. Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ πῶς ἴσται τοὺς κάμνοντας, ἐκέλευσεν καὶ αὐτὸν ἀναρεθῆναι ἐν τῷ τριβουναρίῳ τῆς πόλεως ἐν ἡμέρᾳ τῶν βουλευμάτων *, προκαθημένῳ αὐτοῦ, * ἀπὸ βουλευμάτων, μετὰ καὶ ἄλλων τῶν πεπιστευμένων τῷ Χριστῷ.

14 Τὸ δὲ πανάγιον Δημητρίου τοῦ ὁσίου λείψανον καταφρονήδην ὑπὸ τῶν ἀνηρηκῶτων, οἱ τῶν τότε δὲ ἀδελφῶν εὐλαβέστεροι λαθόντες νύκτωρ διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐρήπτου χρώμασι διανημάμενοι τῆς γῆς, ὅσον οἶον τε ἦν, ἐκρύψαν, ἵνα μὴ παρά τινος τῶν αἰμοδορῶν ζώων ὑπομείνη βλάβη· οὐδενὶ δὲ μετὰ ταῦτα φροντίς ἐγένετο μετανεγκεῖν τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου, ἀλλ' ἔμεινεν ἐπὶ σχήματος *, σημειῶν τε πολλῶν, καὶ ἰάσεων γενομένων ἐν τῷ τόπῳ, καὶ θεῶν χαρισμάτων φοιτούντων τοῖς πιστεῖ προσερχομένοις ἐν αὐτῷ, καὶ σημεῖρα πάντων εὐφρανομένων ἐκείσε, περιούσιου διὰ πάσης Μακεδονίας, καὶ Θετταλίας γινόμενης τῆς τοῦ Μάρτυρος Σαματουροῦ ἐνεργείας. * ἀπὸ γῶματι;

15 Λοιπὸν δὲ καὶ τῆς τῶν εἰδῶλων πλάνης καθαρθεῖσης, τῆς δὲ ζωοποιῆς, καὶ ἀμογήτου τῶν Χριστιανῶν ὀρθοδόξου πίστεως λαμπρυνόμενης, Λεόντιος δὲ τις ἀνὴρ τοὺς ἐπαρχικὰς τῶν Ἰλλυρίων κατακοσμῶν Σρόνους, ἀπερχόμενος ἐν τῇ Δακίῳ χώρᾳ νόσῳ ἀνάτῳ ληφθεὶς, λεκτικῶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐν τῇ Θεσσαλονικίῳ ἀπνέχθῃ πόλει, καὶ ἀνεκλήθη ἐν τῷ σεβασμίῳ σηκῷ, ἔνθα ἦν ὑπὸ γῆν κείμενον τοῦ ἁγίου τὸ λείψανον· παραχρήμα δὲ τοῦ κατακλιθῆναι αὐτὸν ἐπάνω τοῦ ἱαματοφόρου μνήματος εὐθέως τῆς ὑγίας ἐπέτυχεν, ὡς τῷ Σαμαζεῖν αὐτὸν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν τὴν ταχίστην τοῦ Μάρτυρος ἐπισκοπῆν, καὶ χάριτας ὁμολογεῖν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ πανένδοξῳ μάρτυρι Δημητρίῳ· ὃς αὐτίκα κατὰ τὰς καμίνων καμάρων, ἅμα καὶ τοῦ τῶν Σερμῶν ἰδάτων οἴκου καθελῶν καὶ περικαθάρων μετὰ καὶ τῶν ἐκείσεσι ὄντων δημοσίων ἐμβόλων καὶ προπιῶν, ἀνήγειρεν πάνσπετον οἶκον τῷ Μάρτυρι, θαψιλία κατακοσμήσας χρεῖων μέσον τοῦ δημοσίου λουτροῦ καὶ τοῦ σταδίου.

16 Μέλλον δὲ ἀπερχεσθαι ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, ἠβουλήθη τινὰ τῶν λειψάνων λαθεῖν τοῦ Μάρτυρος πρὸς τὸ κάμεισαι ναὸν αὐτῷ οἰκοδομήσαι εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου· ἢ τινὸς ὁ πανένδοξος ἀλλοῦρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου νυκτὸς ἐπιστάς τούτων προελθεῖν διεκώλυσεν. Λαθὼν οὖν τὴν χλαμύδα αὐτοῦ τὴν ἐν τῶν ἁγίων αἱμάτων πεφυραμένην καὶ μέρος τοῦ ὄραριου, καὶ ποιήσας γλωσσόκομον ἀγύρουν, ἐν αὐτῷ ἀπέθετο. Ὁδοιποροῦντος δὲ αὐτοῦ, καὶ σφοδρῶ χεϊμῶνος γενομένου, καὶ τοῦ Δανοῦ ποταμοῦ κήχλαζοντος τῷ ρεύματι, ὡς μὴδὲ ναυτοὶ πόρον τούτου ὑπάρχειν ἐπὶ ἰκανὰς τε ἡμέρας μὴ ὑπολείποντος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰργόντος τὴν ἐπὶ τὸ πρόσω πορίαν, ἐν ἀδυμῖα ἐτύγχανεν ὁ ἐπαρχος.

A 17 Καὶ δὲ ὄρα τὸν πανένδοξον Δημήτριον λέγοντα αὐτῷ, πάσῃ ἀπιστίᾳ καὶ ἀθυμίᾳ ἀποσάμενος, λαβὼν ὑπὲρ ἐπιφέρει, παρέλθε τὸν ποταμὸν ἀδυστάκτως. Ἐσθθεν οὖν ἐπέχεε τῷ ὄχηματι, ἔχων ἐν χερσίν τὴν τιμίαν σωρὸν, διήλθεν ἀβλαβῆς τὸν ποταμὸν, καὶ οὕτως ἀπελθὼν, ἐν τῷ Σερμίου ἀπέθετο τὴν ἀγίαν σωρὸν μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ θησαυροῦ ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ κτισθέντι ἐκείσε πανσέπτῳ ναῷ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Δημητρίου, πλησίον τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς καλλιῆκου μάρτυρος Ἀναστασίας, πολλὰ τε θάματα, καὶ ἰάσεις ὁ Κύριος ἐποίησεν ἔθθα διὰ τῆς ὁδοῦ τὸ ὄχημα καὶ τὰ ζῷα ἐνπεπαισάντο, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

17 Ipsum autem vidit gloriosissimum martyrem Demetrium, ipsi dicentem, diffidentia omni pusillanimitateque deposita, accipiens, quod fers, fluvium absque cunctatione ingredere. Mane igitur, curru conscenso, venerandas reliquias manu gestans fluvium innoxius transivit h, itaque transvectus Sirmii i sacram lipsantheam cum thesauro, in hac contento, in S. Demetrii ecclesia, prope venerandum pulchris victoriis decoratæ martyris Anastasiæ templum exstructa, deposuit; multa autem et miracula et sanationes in via, cum et curru et animalia quiescerent, Domini nostri Jesu Christi et gratia et longanimitate et misericordia Deus patrauit, cui gloria et virtus nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

A. ANONYMUS.
fuerit de-
posita, hono-
ratus fuit.

h

i

ANNOTATA.

a Num pro martyre recte habeatur hic Nestor Commentario prævio § vi definit.

b De Lupo, Sancti fumulo, videsis Commentarium prævium num. 62 et seqq.

c Alludi hic videtur ad proconsulis Græciæ dignitatem, ad quam ab imperatore Sanctus noster fuerit evectus, arrhamque, quam tunc acceperit; verum anne Sanctus Græciæ proconsul unquam existit, dubium admodum apparet. Ad Commentarium prævium num. 35 et seqq.

d Ita vocabulum Græcum σχημα reddidi, quod ei substituendam vulgarem vocem χωμα, quæ idem, quod Latine terra seu humus, significat. Videsis Commentarium prævium num. 78.

e Joanni, Thessalonicensi seculo vii episcopo, præluisse hanc Sancti nostri Passionem, vero haud prorsus ex hoc ejus loco apparet absimile. Ad iterum Commentarium prævium num. xi.

f Cum Leontius, hic memoratus, seculo quinto ineunte, uti in Commentario prævio num. 74 docui, verosimiliter floruerit, tuncque, uti ex iis, quæ Orlandius Orbis sacri et profani part. 1, lib. 3, cap. 1 in medium adducit, verosimilius apparet, Illyricum jam fuerit bifariam in Illyricum Orientale et Occidentale divisum, nec Illyricum Occidentale præfecto prætoriano paruerit, oportet, ut Leontius ille Illyrici, non Occidentalis, sed Orientalis præfectus existit, nisi forte, quod tamen non apparet, Leontius quispiam alius ante seculi quinti initium, imo ante Theodosii I, qui ex adductis ab Orlandio loco cit. rationibus Illyricum in duas dictas partes divisisse videtur, imperium gesserit Illyrici præfecturam.

g Occidentale nimirum; Thessalonicæ enim, quæ Illyrici Orientalis civitas erat, versabatur.

h Nec hujus miraculi, nec alterius, supra hic relati, quo Leontius, Sancto patrocinante, sanitatem recuperavit, in Photiana et Anastasiana Sancti nostri Vita mentio fit.

i Sirmium ergo Thessalonica Leontius perrexit; verum, cum inde illic pergentibus Danubius trajiciendus haud sit, rectene hic flumen istud Leontius trajecisse indicatur? In Daciam, quæ Thessalonica, nisi trajecto Istro seu Danubio, adiri non potest, profectus fuisse, supra asseritur; cum autem fieri possit, ut Leontius in Daciam, e qua Sirmium, nisi Istro pariter seu Danubio trajecto, adiri non potest, primum sese contulerit, ac deinde tantum Sirmium adierit, erroris hic argui non potest anonymus Sancti nostri biographus.

